

Regionale samenwerking

Hoe werk je als overheden samen voor de huisvesting van arbeidsmigranten?

De huisvesting van arbeidsmigranten is altijd een bovenlokaal vraagstuk. Arbeidsmigranten vestigen zich vaak in andere gemeenten dan zij werkzaam zijn. Hierdoor krijgen sommige gemeenten met problematiek te maken rond huisvesting en leefbaarheid, terwijl zij geen economisch profijt hebben. Deze gemeenten hebben vaak geen beleid ingericht om de huisvestingsvraag van deze doelgroep op te vangen. Worden de lasten te groot, dan wordt wel ingezet op meer handhaving op leefbaarheid en ongewenst woongedrag.

Andersom zijn er gemeenten die vooral de economische lusten van arbeidsmigranten ondervinden als goedkope krachten voor hun lokale ondernemers. Dit zijn echter soms ook de gemeenten die ontkennen dat huisvesting van arbeidsmigranten een probleem is. Regelmatig spelen deze tegengestelde belangen tussen buurgemeenten. Daarom is regionale afstemming over visie en beleid essentieel om te komen tot meer huisvesting voor arbeidsmigranten.

Vier redenen om samen te werken in de regio:

- 1 Zonder regionale samenwerking zal het tekort aan gewenste huisvesting voor arbeidsmigranten verder toenemen, met mogelijke gevolgen voor de leefbaarheid in dorpskernen en in kwetsbare wijken.
- 2 Zonder bindende regionale afspraken over de huisvesting van arbeidsmigranten werken overheden waterbedeffecten binnen de regio in de hand. Denk hierbij ook aan afstemming over handhaving op ongewenste woonvormen.
- 3 De lusten en lasten van arbeidsmigratie moeten op regionale schaal verdeeld worden. Vaak willen gemeenten pas stappen zetten richting huisvestingslocaties als de intentie daartoe bij de buurgemeente ook aanwezig is. De tegengestelde belangen van centrumgemeente ten opzichte van regiogemeenten zijn op den duur niet vol te houden.
- 4 Arbeidsmigratie is een integraal vraagstuk en raakt ook aan integratie, vervoer, zorg, sociaalmaatschappelijke gevolgen, economische ontwikkeling en werkgelegenheid. Voor het verbreden van het huisvestingsvraagstuk is regionale samenwerking nodig.

Advies aanjaagteam over regionale samenwerking in huisvesting

In 'Geen tweederangsburgers' (oktober 2020) adviseert het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten dat Rijk en provincies afspraken maken over huisvesting van de doelgroep als vast onderdeel van de landelijke woningbouwopgave. Provincies zouden regiodeals rond huisvesting moeten stimuleren en organiseren. Daarnaast adviseert het Aanjaagteam de verbinding te maken tussen nieuwe economische activiteit in de regio en de huisvestingsopgave die daaruit volgt door de benodigde inzet van arbeidsmigranten, als onderdeel van het vestigingsbeleid. Bovendien zouden woningcorporaties betrokken moeten worden bij de huisvestingsopgave.

Samenwerken als één overheid

De urgentie moet groot genoeg zijn om gezamenlijk op te kunnen trekken. Veel vraagstukken spelen bij alle gemeenten in de regio, zoals arbeidsmarkt, registratie, integratie, leefbaarheid en ook huisvesting. De provincie en mogelijk ook het rijk kunnen bijdragen aan de agendering op regionale schaal. Als het vraagstuk regionaal wordt opgepakt is de eerste stap om lokaal beleid – voor zover mogelijk – regionaal te uniformiseren om waterbedeften te voorkomen. De volgende stap is om te werken aan wederzijds begrip. Daarvoor is het van belang dat lokale en regionale partijen met elkaar in gesprek gaan en ook blijven, het liefst met gemeenten, werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters en burgers samen. Zo kan gezamenlijk een beter beeld worden gevormd van de opgave (o.a. door cijfers en verhalen) en kan gekomen worden tot een gedragen regionale visie. Vervolgens is het mogelijk om afspraken te maken over aantallen en het verdelen van de 'lasten'.

De rol van de provincie

De provincie kan een belangrijke rol spelen in de intergemeentelijke samenwerking op de huisvesting van arbeidsmigranten. De provincie kan de partijen stimuleren om aan de slag te gaan met dit vraagstuk, zowel op bestuurlijk niveau als in financiële stimulans. Ook kan zij het regionale gesprek faciliteren.

Provincies moeten er tegelijkertijd voor waken dat het bestaande ruimtelijk en woonbeleid geen onnodige restricties vormen voor de realisatie van huisvesting van arbeidsmigranten. Dit kan bijvoorbeeld door uitzonderingen op te nemen in het beleid voor short stay locaties.

Casus | Actief stimuleren in Noord-Brabant

In Brabant werken meer dan 100.000 arbeidsmigranten. De provincie Noord-Brabant neemt sinds 2019 een actieve rol om huisvesting voor arbeidsmigranten te stimuleren. Arbeidsmigratie is namelijk een structureel en bovenlokaal vraagstuk dat in de hele provincie speelt. Dit maakt het een logische opgave om provincie-breed op te pakken. In Noord-Brabant is men gewend om diverse thema's regionaal beet te pakken met vaak ook een stimulerende en/of verbindende rol voor de provincie. Deze samenwerkingsstructuren vormden de basis voor het verder brengen van het huisvestingsvraagstuk van arbeidsmigranten.

Aanhaken op de positieve energie

De provincie Noord-Brabant stimuleert realisatie van kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten in haar provincie. Tegelijkertijd blijft het vraagstuk een verantwoordelijkheid van marktpartijen en gemeenten zelf. De provincie wil niet directief zijn, maar vooral aansluiten op focuspunten van de regio's en goede lokale initiatieven en spelers. Zij wil aanhaken op bestaande positieve energie en is daarom een aantal jaren geleden begonnen met de ondersteuning van koplopergemeenten. Door hen als voorbeeld te stellen kon de huisvesting voor arbeidsmigranten geagendeerd worden bij andere

Regiotalaf in Brabant

gemeenten, met als gevolg een olievlekwerking in de hele provincie. De provincie biedt gemeenten uiteenlopende ondersteuning om lokaal beleid tot stand te brengen. In een aantal jaar hebben de meeste gemeenten lokaal beleid vastgesteld of zijn actief bezig om dit voor elkaar te krijgen.

Regionale samenwerking

Naast het bevorderen van lokaal beleid, stimuleert de provincie ook regionale samenwerking. Regionale afspraken rond arbeidsmigratie zijn nodig en logisch aangezien veel onderwerpen in alle gemeenten binnen een regio spelen; vraagstukken rond arbeidsmarkt, registratie, integratie en natuurlijk huisvesting. De meeste regio's in Noord-Brabant hebben inmiddels regionale afspraken gemaakt met o.a. gezamenlijke uitgangspunten voor huisvesting voor arbeidsmigranten. Deze regio's hebben de regionale banden op dit vraagstuk de afgelopen jaren geïntensiveerd en zijn tot regionale afsprakenkaders gekomen. Per regio zijn er bestuurlijke trekkers opgestaan die voor blijvende urgentie en voortgang zorgen. Ook deze goede voorbeelden neemt de provincie mee naar andere regio's om ook daar gezamenlijke afspraken te stimuleren.

In andere provincies ligt dit vraagstuk vaak op uiteenlopende regionale overlegtafels, zoals wonen, economie, ruimtelijke ontwikkeling of leefbaarheid. Dit zorgt dat het vraagstuk versnipperd wordt geagendeerd. Dit heeft als voordeel dat het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken op de agenda blijft, maar als mogelijk nadeel dat ambtenaren en portefeuillehouders hierin te weinig verantwoordelijkheid nemen. Daarom is in Noord-Brabant gezocht om vooral aan te sluiten bij bestaande samenwerkingsverbanden in zes regio's, waar de vraagstukken rond arbeidsmigratie in de breedte worden besproken en opgepakt.

Wederzijds begrip

De provincie ziet het ontwikkelen van lokaal beleid en regionale kaders als belangrijke stappen om tot meer huisvesting te komen voor arbeidsmigranten. Naast beleidsregels is het echter

ook van belang dat regionale partijen met elkaar in gesprek gaan en ook blijven. Om tot meer huisvestingslocaties te komen moet wederzijds begrip groeien tussen partijen. Daarom zijn per regio ook regiotafels opgezet waar gemeenten, huisvesters, uitzendbureaus, werkgevers en belangenorganisaties aanschuiven. De regiotafels hebben als doel een regionaal netwerk tussen gemeenten, marktpartijen en andere stakeholders op te bouwen en te verstevigen. Ook hierin neemt de provincie Noord-Brabant een stimulerende en faciliterende rol.

Ook huisvesters van de doelgroep hebben belang bij meer regionale afspraken tussen gemeenten. Zij kunnen last hebben van de uiteenlopende regels en kaders per gemeente voor onder andere huisvesting, informatievoorziening en registratie van arbeidsmigranten en ook de rolverdeling tussen marktpartijen en de overheid. Voor hen is het daarom ook van belang dat gemeenten in een regio hun beleid meer gelijkschakelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de minimale kwaliteitsnormen van de huisvesting. Voor gemeenten is het van belang om meer in contact te komen met marktpartijen om meer vertrouwen te krijgen en te behouden in deze partijen die arbeidsmigranten in dienst nemen of huisvesten.

De provincie aan het woord

Bekijk hier het volledige interview met Joris van den Bergh en Eef Berends van het Kernteam arbeidsmigratie, provincie Noord-Brabant.

Lessen voor gemeenten en provincies

- Benut bestaande overlegstructuren om dit onderwerp te agenderen. Dan kan je sneller aan de slag.
- Sluit aan bij de goede initiatieven die spelen in gemeenten en bij marktpartijen.
- Het vraagstuk kan op een positieve manier geagendeerd worden door geslaagde locaties, koplopende gemeenten of regionale verbanden in de spotlight te zetten.
- De provincie kan een rol pakken als verbinder tussen marktpartijen en gemeenten.
- De grote lokale verschillen zorgen ervoor dat het meer zin heeft voor de provincie om faciliterend en stimulerend op te treden dan om strak beleid op te stellen.

Eerder verschenen factsheets Huisvesting arbeidsmigranten: [Bouwen aan draagvlak](#), [Inbedden in beleid](#) en [Relatie gemeente en huisvesters](#).